

Raziskave govora

9. mednarodni znanstveni simpozij v Zagrebu

Na Filozofski fakulteti v Zagrebu je 8., 9. in 10. decembra 2016 potekalo mednarodno znanstveno srečanje *Raziskave govora (Istraživanja govora)*, ki sta ga organizirala Oddelek za fonetiko Hrvaškega filološkega društva in Oddelek za fonetiko Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu. Letošnji simpozij je bil že deveti (prvi z naslovom *Govorne komunikacije* je bil leta 1984, drugi z naslovom *Istraživanja govora* leta 1995, od takrat simpozije organizirajo vsako tretje leto). Srečanja so vedno vsebinsko široko in interdisciplinarno zasnovana, ob izbrani osrednji temi, ki je bila letos posvečena *prozodiji govora*, nastopajoči lahko predstavijo tudi druge fonetske in retorične vsebine.

Na simpoziju je bilo predstavljenih 68 pripevkov, razporejenih v 15 sklopov, katerih naslovi so nakazovali njihovo vsebinsko težišče, npr. *Prozodija (2 sklopa)*, *Prozodija L1/L2*, *Glas*, *Prozodija znakovnega jezika*, *Proizvodnja govora*, *Atipični govor*, *Medijski govor*, *Naglasni*, *Odrski govor*, *Retorika in argumentacija*, nekaj raziskav je bilo predstavljenih na posterjih (nepravilna fonacija pri zvočnih pavzah, grafični prikaz formantov, samoevalvacija glasov zborovskih, klapskih in solopevcev itd.). S plenarnima predavanjema sta nastopila dva predavatelja: Carlos Gussenhoven z nizozemske Univerze Radboud v Nijmegen in Bettina Braun z nemške Univerze v Konstanci. Prvi je predstavil svoje raziskave

prozodične strukture v treh neevropskih jezikih (malajščini, perziščini, berberščini), in sicer s stališča tonskosti in naglasa; predavateljica iz Konstanc pa je razpravljala o soodvisnosti intonacije in besednega procesiranja.

Poleg hrvaških raziskovalcev so sodelovali udeleženci z Madžarske, iz Nemčije, Kanade, Španije, Srbije, Bosne in Hercegovine, Avstrije, Velike Britanije, Libanona, Rusije, s Češke in iz Slovenije.

Predstavitve rezultatov različnih raziskav so zajemale ožjo problematiko, vezano na prozodijo določenih jezikov ali medicinsko problematiko (npr. vprašalne intonacije v hrvaščini, ekspiratorni naglas v srbsščini, vprašalna intonacija pri govorcih češke manjšine na Hrvaškem, ritem v govoru hrvaško-italijanskih dvojezičnih govorcev, percepcija mesta naglasa pri otrocih z umetnim polžem), in širšo problematiko govorjenega jezika (npr. netekočnost v spontanem govoru danes in pred 40 leti, glasovna utrujenost turističnih vodnikov, funkcija neglasovnih premorov, vpliv govorne hitrosti na razumevanje tv-poročil, raziskovanje prozodičnih sredstev v igralskem govoru, retorična vrednost figurativnih analogij v javnem diskurzu).

Slovenski predstavniki (AGRFT, FF UL, FF UM, MGL, Pedagoški inštitut) so obravnavali odrski govor (Martin Vrtačnik, Nina Žavbi

Milojević), medijski govor (Alenka Valh Lopert, Damjan Huber), pomembnost različnih metodologij pri fonetsko-fonološkem opisu sodobnega jezika (Hotimir Tivadar), zvočnost Kosmačevega Tantadruja (Katarina Podbevšek), vrednotenje govornega slovenskega jezika med mladimi (Melita Zemljak Jontes in Simona Pulko) ter retoriko in argumentacijo v slovenskem izobraževanju (Janja Žmavc). Slovensko-hrvaško sodelovanje je predstavil prispevek o prozodijskih interferencah v govoru slovensko-hrvaških govorcev (Hotimir Tivadar in Matea Hotujac - Dreven).

Eden od sklopov je bil posvečen spomenu na leta 2014 umrlega profesorja zagrebške fonetike Branka Vuletića, ki je v številnih člankih (zlasti v revijah *Govor* in *Umjetnost riječi*) in knjigah (npr. *Fonetika književnosti*, *Prostor pjesme*, *Lingvistika govora*, *Sintaksa krika*) nadgradil dognanja o t. i. vrednotah govornega jezika (intonacija, intenziteta, tempo, premor; mimika, geste, stvarni kontekst) Petra Guberine z de Saussurovim strukturalizmom, semiotiko in komunikacijsko teorijo.

Davor Nikolić in Jelena Vlašić Duić, Vuletićeva učenca, sta v svojih prispevkih izpostavila njegovo vlogo pri ustanavljanju študija fonetike in oddelka za fonetiko na zagrebški Filozofski fakulteti, nato pa opozorila na pomembnejše rezultate njegovih raziskav. Vuletićevo znanstveno zanimanje je bilo najprej posvečeno ožjim fonetičnim temam (npr. učenju izgovora v tujem jeziku), nato pa se je usmeril k proučevanju književnosti s stališča govorne izvedbe. Razvil je posebno metodologijo (govorno stilistiko), s katero je analiziral govorno or-

ganizacijo zapisanih besedil, zlasti hrvaške poezije (npr. Kranjčević, Krleža, Kaštelan), v kateri je posebno pozornost namenjal predvsem trem pesniškim postopkom: metonimiji, homofonom in zrcalni strukturi. Njegove fonostilistične raziskave so vplivale tudi na slovensko proučevanje umetniškega govora (npr. na AGRFT).

Navezujoč se na Vuletićevo razumevanje zvočne dimenzije književnosti so trije predavatelji predstavili svoje analize: Branko Tošović Andrićevo manj znano pesem *Lili Lalauna* iz leta 1950, Katarina Podbevšek zvočno strukturo Kosmačeve novele *Tantadruj*, Tin Lemac glasovni simbolizem v poeziji sodobne hrvaške pesnice Anke Žagar. Simpozij so organizatorji izkoristili tudi za proslavitev 50. obletnice Oddelka za fonetiko na zagrebški Filozofski fakulteti. Slavnostni govornik, profesor Damir Horga, je v svojem govoru izčrpno orisal zgodovino fonetičnega oddelka, ki jo je sam ob Petru Guberini in Ivu Škariću pomagal ustvarjati, priložnostna razstava naprav za fonetične eksperimente, knjig in revij hrvaških fonetikov pa je dejstva, ki jih je navajal, nazorno ilustrirala.

Zagrebški simpozij *Raziskave govora* dokazuje na eni strani, kako široko je raziskovalno polje govornega jezika, na drugi strani pa potrjuje dejstvo, da se je proučevanje tega do nedavnega zapostavljenega jezikoslovnega področja močno razmahnilo in interdisciplinarno razprlo.

Katarina Podbevšek
Univerza v Ljubljani
Akademija za gledališče,
radio, film in televizijo